

Ønsket om å formulere et hjem

Om Kari Elisabeth Haugs kunst

Av Kjetil Røed, kunstkritiker og forfatter

Utstilling: *Hjem – Stillhetens land / Røtter og refleksjon*

Kunstner: Kari Elisabeth Haug

Sted: Ski Kunstforening

Tid: Juni 2025

Ønsket om å formulere et hjem. Om Kari Elisabeth Haugs kunst

Hvordan hører vi hjemme? Kan vi vite når vi kommer hjem? Kan vi beskrive dét, fange det med ord? Det er vanlig å tenke at hjemstedet er fast, at det er et område vi «hører til» som sådan, fordi vi er født der, har vokst opp der, eller kanskje har familie og minner derfra. Til en viss grad, og på noen måter, stemmer det. Kari Elisabeth Haug gir form til denne type hjemhørighet i de tre bildene titulert *Gode dager*, hvor kvadratsøkende strekene på lerretet sirkler inn et minne, kanskje av helt hverdagslig art, som en klesvask som er hengt ut til tørk eller et ark som flagrer i vinden. Eller i verket *Melkerampen* som kanskje viser til et sted man lekte som barn eller gjemte seg bort i sin barneverden når de voksne nærmet seg. Samtidig er det ikke i konkluderende form disse bildene bringer fortidens øyeblikk tilbake som hjemlige ankringsledd, men som peilepunkter for videre fabulering rundt hjem, barndom og tilhørighet. For det er jo ikke slik at vi var barn en gang, og så blir voksen og legger den vi var bak oss. Alle versjonene av oss selv er med oss videre, og som en undertekst av den vi er blitt stikker de frem igjen, eller krever oppmerksomhet, disse tidligere utgaver av oss selv. Det er en dialog mellom disse lagene i oss, hele tiden. Kanskje de vil si oss noe? Kanskje de vil be oss ikke å glemme leken, som så ofte blir borte når vi blir voksne. Kanskje det å høre til er å finne i rommet mellom de ulike utgavene?

Elisabeth Haug glemmer ihvertfall ikke, for akkurat dette med *leken* kjennetegner stilen i hennes verker – de utforskende strekene og linjene i dem minner om barnets fryktløshet og evne til å tenke mer fleksibelt enn voksne variasjoner over oss selv gjerne gjør. I flere av hennes arbeider, er leken i berøring med jorden og luften, med det tunge og det lette, som i *Vesle fuglen over åker I, II, III*. I disse bildene er streken kanskje strå, som er den grunnleggende figuren i næring, i åkeren, i det som spirer og slår røtter, men strekenes bevegelser lar seg heller ikke adskille fra det som stiger opp og hvirvler rundt i luften, heller, som den vesle fuglen tittelen henviser til, og streken noen ganger krøker seg sammen for å bli, eller bare løsrevne strå, som sirkler i vindkastene. Jeg må tenke på Jan Groth når jeg ser disse strekene, for enkelheten er ikke banal hverken hos ham eller Elisabeth Haug: den er en

manifestasjon av fryktløshet, og en vilje til å se ting uten omsvøp. Elisabeth Haug griper dessuten inn i materien på en måte som kan minne om Anselm Kiefer, for også hun bringer inn elementene – jord, strå, stein, vind og regn – slik den tyske kunstneren gjør det. Begge har en myndighet i uttrykket som får sin styrke ved å inngå i naturens gang og fritt spille med i livssyklusene. Autoriteten i streken, eller i strøket, lar seg rett og slett ikke skille fra det lekfulles tillit til verden, og til det å gjøre noe direkte og fritt, og formgis dermed også gjennom å avvise den voksnes engstelse for hva *andre* voksne synes om det man har på hjertet, og den åpne, direkte leken med form som noe forankret i livsprosessene både i og utenfor kunsten. Det som er barnlig hos Kiefer og Elisabeth Haug er mer myndig enn den voksnes forknytte enten-eller-tenkning.

I mange av verkene er det også en dialog mellom det som lar seg beskrive og det språkløse, mellom ordet som fanger inn verden, og det vi bare fornemmer. Men også, kunne vi kanskje si, mellom det som bare er, og det som oppløses i fortolkning. Motsetninger som dette oppheves, eller skyves til side. Dette mellomrommet i Elisabeth Haugs billedunivers, denne impulsen mot noe mer og noe i bevegelse i tid og rom, minner meg om det elementære behovet for å uttrykke seg, som nekter å oppgi det uvisse og magefølelsen. Som nekter å oppgi nysgjerrigheten og fascinasjonen, kanskje også gleden, over det tvetydige, gåtefulle. Dette kan vi også se i den amerikanske kunstneren Cy Twomblys verker. Den franske filosofen Roland Barthes beskriver Twomblys inskripsjoner som et språkarbeid, grafismer, eller en tilsynekomst av å ville formulere seg, uten å kutte forbindelsen med mangetydigheten eller vitaliteten i det vi vil si noe *om*. Som Elisabeth Haug tillater han oss å være i nærheten av tingen, det erfarte, uten å bli ferdigformulert. Twombly skaper sløring, flekker, overganger, og spiraler, skriver Barthes, og i enden av alle disse inskripsjonene opphører språkets vold, fortsetter han. Men hva menes med «vold»? Kanskje tvangen til å bestemme oss for hva noe er, og dermed ende opp i motsetninger, i enten–eller, i ja eller nei, i mann eller kvinne, fortid og nåtid, eller himmel og jord? Vagheten i å unnsnippe dette fører oss til en annen type presisjon enn konklusjonenes, fordi vi kommer tett på prosessene som får oss til å forstå, minnes, føle noe, eller fortelle noe i det hele tatt. Hjem? Følelse av hvem vi er?

Vi kunne si i alle fall si det samme om Elisabeth Haug.

Men så er det likevel sammenheng og konsistens i hennes bilder, som peker på hva som er brikker i et liv. Eller hva liv er, i det hele tatt. «Å være uten historie er som å være fortapt i den store verden, som strekker seg ut i alle retninger, som tundra eller sjøis,» som den amerikanske essayisten Rebecca Solnit skriver i *The Faraway nearby*. Ja, vi *må* fortelle en historie om oss selv, men det må ikke være en kronologisk historie, hvor de ulike delene er føyd sammen til et avrundet hele, nei, ofte finner våre liv form som spenningsfelt av fragmenter som resonerer med hverandre. I slike gjenklangsrom finner vi oss selv, eller et omriss av oss selv, vi finner bilder av hvem vi var, er og kan bli. Er det ikke dette som er hjemkomstens byggesteiner: å kunne legge frem det vi har levd, skape rom som er fortellende, uten å redusere liv til bare *en* historie? Elisabeth Haug hekter oss på denne virkeligheten, vi kommer inn i et intensivt naboskap med minnet, med håp og lengsler. Det som har vært, det som er og det som kommer, og fortsatt ligger foran oss. Og i alt dette: pusten. Pusten, som manifesterer seg i et annet bilde av Elisabeth Haug, som heter nettopp *Pust*, og hvor malingen tetner seg sammen til dette livgivende kretsløpet av liv, av luft, av pigmenter. Pulsen er hjertet som slår, blodet som strømmer rundt i kroppen, men også naturens kretsløp, årstidenes gang, vind som løyer og storm. Det er en rytme i pusten som svarer alt som lever, som klinger med rytmen mellom det konkrete minnet og forsøket på å sirkle inn detaljer, mellom da og nå, mellom barn og voksen.

Elisabeth Haug angir derfor retninger i både det ytre og det indre. Kanskje hennes verker fungerer litt som stjernebilder, som sjøfarere en gang orienterte seg etter da de var til havs, tenker jeg mens jeg betrakter Elisabeth Haugs *Under stjernene*, hvor omrisset av tre liggende figurer danner et fellesskap der de ligger på ryggen og ser mot de funklende himmellegemene på den mørke hvelvingen en vinternatt. De danner seg et kart, og et felles referansepunkt, som i sin tur blir et minne. *Den gangen*. Et minne som nå *selv* har blitt et stjernebilde i en søken etter røtter, i oss selv, i verden. I historien som er både stor og uoverskuelig, men også liten og intim. Det er dette som er kjernen i et hjem, i hvem vi er, det er dette som gjør at vi er noen som kan stå imot, uten å gi slipp på vår sårbarhet, når ting er kaotisk og vanskelig. Begge

disse kreftene er tilstede i Elisabeth Haugs *Røtter i stormen*, hvor strøkene sirkler rundt, som i en malerisk uvær, og overflaten i lerretet ripes opp, som av klør. Men inn denne syklusen av bevegelige former, og både indre og ytre uro, dukker det opp skrøpelige former som, til tross for all bevegelse trer frem som særegne figurer med egenvekt og distinkt identitet. Ikke som sterke former, som vi vanligvis forstår dem, men som riss og skisser, og det er nettopp det at de fortsatt *er der* når stormen kverner rundt dem i all sin skjørhet som gjør dem sterke.

Kanskje vi kunne si at flyktighet og omskiftelighet nødvendigvis vil være en del av å høre hjemme i verden, av å være hel, slik vår identitet hele tiden transformeres og endrer seg gjennom livsløpet. Vi er ikke den samme, over tid, og dermed er heller ikke det å komme hjem det samme. Jeg opplever Kari Elisabeth Haugs bilder som områder for en slik utforskning, for strekene, strøkene, har en retning i seg som søker hjem, som graviterer mot fasthet og stedets betryggende bånd, men samtidig rommer en letthet og luft som målbærer lek, eksperiment, utforsking og – kanskje først og fremst – lengsel. Stedsbeskrivelsen Elisabeth Haug søker, kunne man si, *både* ned i jorden, mot rotfasthet, og opp i luften, der vingene bærer oss mot nye horisonter. Kanskje vi kunne si at vi mennesker aldri helt hører til noe sted, og at vi konstant trekkes mellom ulike impulser, mellom for eksempel utferdstrang og forankrende trygghet? Jeg tror ikke tilhørighet kan tenkes utenom disse dissonansene i livsrytmen, for det er en rytme i det, i det å leve, som alltid vil ha atonale bestanddeler, som også må inn i refrenget som kanskje er hjemhørighet, om vi skal kjenne hvor dypt røttene går.

Hva er så fellesnevneren i alle disse bildene? Styrken i dem er balansegangen mellom sårbarhet og styrke, men også mellom vilje til å søke opp røtter og favne om lettheten i eksperimentet på samme tid. Dette er på mange måter essensen av hva liv er, for om vi står helt stille, låses vi i tilhørigheten til et sted, et menneske eller et minne – men om vi dyrker for mye letthet, vil vi også sveve av gårde uten bakkekontakt. Uansett hvor vi går og hvor vi kommer fra må vi forholde oss til det vi har og det stedet vi har, og mulighetene som finnes der. Det er kanskje det Elisabeth Haug viser oss i *Vann ditt barn*, for her har vi utkast og omriss til alt fra jordens vekster, til potteplanter, og dyreliv, men også det barnet tittelen referer til er til stede. Om vi tenker oss alle disse formene, og deres historie og deres fremtid,

som selve livet slik det faktisk er et sted på kartet er det nettopp disse formene som må utvikles, dyrkes og – ja – *vannes*. Lyttes til, slik at vi finner stedene røtter kan gro og hvor forbindelsene mellom fortid og fremtid holdes i bevegelse. Det er også *der* vi kan finne spirene til veksten som kommer videre, det er *Der det nye landet begynner*, som et annet verk av Elisabeth Haug heter. I dette verket mørkner paletten i en fortettet fremvekst av alle mulige former, og i sentrum ser vi omrisset av både en ny årstid, naturens ferske vekster og grøde, men også et ansikt. Ditt? Endelig er vi hjemme.

Kjetil Røed, 1.juni, 2025

Hentet fra
<http://norskebilledkunstnere.no/>

Kjetil Røed (f. 1973) er blant de mest profilerte kunst- og litteraturkritikerne i Norge de siste årene. Han har skrevet fast i *Morgenbladet* (2001–2010), *Aftenposten* (2011–2018) og *Vårt Land* (2018–). I tillegg har han bidratt i mange andre aviser og publikasjoner, deriblant *Le Monde Diplomatique*, *Klassekampen*, *Dagsavisen*, *Ny Tid*, *Norsk Shakespeare og teatertidsskrift*, *Kunstavisen*, *kunstkritikk.no* og danske *Information*, for å nevne noen. Han har også skrevet for internasjonale publikasjoner som *Frieze*, *ArtReview* og *Artforum.com*.

Røed har tidligere utgitt *Dislike* (Flamme forlag, 2014), *Kunsten og livet – en bruksanvisning* (Flamme forlag, 2019) og *Kunsten og døden – en bruksanvisning* (Res Publica, 2021). Han har vært redaktør for tidsskriftet *Billedkunst* siden 2018. *Pelikanen* har også utgitt hans essay *Fra punktum til kolon* (2022). (Pelikanen forlag)

Kunsten og kjærligheten vil bli utgitt sommer 2025 på Pelikanen forlag..

Kjetil Røed har skrevet teksten «Ønsket om å formulere et hjem. Om Kari Elisabeth Haugs kunst» til utstillingen *Hjem – Stillhetens land / Røtter og refleksjon* i Ski Kunstforening, 2025.

I tillegg åpnet han utstillingen *Hjem – Stillhetens land* på Volodymyrs samtidskunstlaboratorium på Berger i 2024, og skrev også introduksjonsteksten til denne utstillingen.